

तुलसीपुर उपमहानगरपालिकाको संक्षिप्त जानकारी

तुलसीपुर उपमहानगरपालिका विश्वमानचित्रमा उत्तरी गोलाद्धमा अवस्थित रहेको छ भने नेपालको पश्चिमी भेगमा रहेको दाङ जिल्लामा पर्दछ । तुलसीपुर उपमहानगरपालिकाको अधिकांश भुभाग समथर जमिन र केही क्षेत्र पहाडि भुभागको रूपमा रहेको छ । यसको करिब ७० प्रतिशत भुभाग दाङ उपत्यकाको समथर भू-भागमा रहेको छ । दाङ जिल्लामा रहेका १० स्थानिय तहमध्ये तुलसीपुर उपमहानगरपालिका पनि एक हो । तुलसीपुर उपमहानगरपालिका क्षेत्रफलको हिसाबमा नेपालको दोस्रो ठुलो उपमहानगरपालिका हो । दाङ जिल्लाको मध्य भागमा रहेको यस उपमहानगरपालिका साविक तुलसीपुर नगरपालिका, हलवार, टरिगाउँ, उरहरी, पवननगर, मानपुर, विजौरी, डुरुवा र फुलवारी गा.वि.स. गाभेर निर्माण भएको हो र यस उपमहानगरपालिकामा १९ वटा वडाहरू रहेका छन् ।

थारु भाषामा बस्तीलाई पुर्वा भनिन्छ । यही तुलसी पुर्वा लाई पर्वतेहरूले भन्नुपर्दा तुलसीपुर भन्ने गर्दथे भने थारुहरूले तुलसीपुर्वा भन्दथे । यस ठाँउमा थारुहरूको बोलवाला हुँदासम्म तुलसीपुर्वा भनिन्थ्यो भने पर्वतेहरूको बोलवाला हुन थालेपछि यस ठाँउको नाम तुलसीपुर रहन गयो ।

क्र.स.	शिर्षक	विवरण			
१	स्थापना मिति	नेपाल सरकारको निर्णय: २०७३/०१/२२ राजपत्रमा प्रकाशन: २०७३/११/२७			
२	साविकका गाभिएका नगरपालिका र गा.वि.स.	तुलसीपुर नगरपालिका र हलवार, टरिगाउँ, उरहरी,पवननगर,मानपुर,विजौरी, डुरुवा,फुलवारी गा.वि.स.			
३	भौगोलिक अवस्थिति	दिशा	स्थानीय तह	जिल्ला	
		पूर्व	घोराही उ.म.न.पा.	दाङ	
		पश्चिम	शान्तिनगर .र दंगीशरण गा.पा.	दाङ	
		उत्तर	कपुरकोट, त्रिवेणी र रुन्टीगढी गा.पा.	सल्यान र रोल्पा	
		दक्षिण	लमही न.पा.	दाङ	
		वडा सङ्ख्या	१९		
		क्षेत्रफल	३८४.६३ वर्ग कि.मी		
		अक्षांश	२७० ५७' ५०" देखि २८० १४' ५५" सम्म (N)		
		देशान्तर	८२० १२' १४" देखि ८२० २५' ५७" सम्म (S)		
		समुन्द्र सतहदेखिको उचाई	५४६ मिटर देखि २०४७ मिटर सम्म		
		काठमाडौं देखिको दूरी	४३० कि.मी.		
		बुटवल देखिको दूरी	१७५ कि.मी.		
		नेपालगञ्ज देखिको दूरी	१२५ कि.मी.		
४	भू-उपयोग विवरण	खेतीयाग्य जमिन	१७२.१२ वर्ग कि.मी.		
		वनजंगल	१४५.८ वर्ग कि.मी.		
		बुट्यान	३३.१६ वर्ग कि.मी.		
		खोला वगर	४.८७ वर्ग कि.मी.		
		आवादी क्षेत्र	२१.१ वर्ग कि.मी.		

		बाँझो/चटयान भु-भाग	७.४ बर्ग कि.मी.
५	कृषि क्षेत्रको विवरण	खेतियोग्य जमिन	१७२१२ हेक्टर
		खेती गरिएको जमिन	१५२२७ हेक्टर
		बाह्र महिना सिँचाई सुविधा	१५ प्रतिशत
		कृषिमा आश्रीत परिवार	६०.५ प्रतिशत
६	जनसाङ्ख्यिक विवरण	कुल जनसंख्या	१,७९,७५५
		महिला	९४,९९१
		पुरुष	८४७६४
		घरधुरी	४६,०१८
		परिवारको औषत बनावट	३.९
		जनघनत्व	४६७ प्रति बर्ग कि.मी.
		लैङ्गिक अनुपात	८९.२३ %
		साक्षरता	८३.१४% (पुरुष ८९.५७% र महिला ७७.५२%)
		अपांगता	१.७ %
		७	शिक्षण संस्थाको विवरण
सामुदायीक क्याम्पस - १ वटा			
सरकारी क्याम्पस - ३ वटा			
संस्थागत क्याम्पस - ३ वटा			
सामुदायीक विद्यालय - ८३ वटा			
संस्थागत विद्यालय - ६५ वटा			
विश्वविद्यालय - १ वटा			
सामुदायीक क्याम्पस - १ वटा			
८	स्वास्थ्य संस्थाको विवरण	आधारभूत अस्पताल (१५ बेड) - १ वटा	
		आयुर्वेद स्वास्थ्य अस्पताल - १ वटा	
		प्रादेशिक अस्पताल तथा आयुर्वेद अस्पताल - २ वटा	
		सामुदायिक अस्पताल - १ वटा	
		स्वास्थ्य चौकी - ८ वटा	
		सामुदायिक स्वास्थ्य इकाइ - २ वटा	
		शहरी स्वास्थ्य केन्द्र - २ वटा	
		आधारभूत स्वास्थ्य सेवा केन्द्र - १ वटा	
		बर्थिङ सेन्टर संख्या - ८ वटा	
		खोप क्लिनिक - ६१ वटा	
		गाउँघर क्लिनिक संख्या - ३८ वटा	
		आयुर्वेद औषधालय - १ वटा	
		महिला स्वास्थ्य स्वयं सेविका संख्या - २०३ वटा	
		निजि अस्पताल - ५ वटा	
पोलिक्लिनिक - १५ वटा			

		क्लिनिक - १७ वटा
		डाईगनोस्टिक सेन्टर - २ वटा
		प्रयोगशाला - २७ वटा
		फार्मसी - ६७ वटा
		सुरक्षित गर्भपतन सेवा दिने निजि स्वास्थ्य संस्था - २ वटा
		स्थानीय तहबाट स्वीकृत फिजियो थेरापी स्वास्थ्य संस्था - १ वटा
		सर्पदश उपचार केन्द्र - ० वटा
९	विमान स्थल	१ (टरीगाँउ विमान स्थल)
१०	रंगशाला	२ (बेलझुण्डी रंगशाला र मदन भण्डारी रंगशाला)
११	खेलमैदानहरु	अरनिको, टाईगर क्लब, गौरी डाँडा, गौराखाली, कोट्या डाँडा, बालापुर, गैरीचौर आदि
१२	संग्राहलय	१ (कान्ती संग्राहलय)
१३	बैङ्क/वित्तिय संस्था तथा टोल विकास संस्था	क वर्गका बैङ्कहरु - १९ वटा (३ वटा सरकारी र १६ वटा प्राईभेट) सहकारी संस्थाहरु - १६१ वटा टोल विकास संस्था - ६५० वटा
१४	मुख्य जातजाति	पहाडि ब्राहमण क्षेत्री ६७.२%, पहाडि आदिवासी जनजाती ८.३%, तराई आदिवासी जनजाती १५.८%, मुस्लिम ०.७%, दलित ७.२% र अन्य ०.८%
१५	मुख्य धर्माबलम्बि	हिन्दु ९४.२८%, बौद्ध ०.३८%, क्रिस्चियन १.५%, मुस्लिम ०.२७% र अन्य ३.१२%
१६	मुख्य मातृभाषा	नेपाली ८२.८९%, थारु १५.७७% र अन्य १.३४%
१७	बजार क्षेत्र	तुलसीपुर मुख्य बजार क्षेत्र, विजौरी, दुधरास, पर्सेनी, दोघरे, उरहरी आदि
१८	मुख्य धार्मीक तथा पर्यटकिय स्थल	राप्ती शान्ती पार्क, चमेरे गुफा, छिलिकोट, सुकौराकोट दरबार, साततले झरना, जन्ती ढुङ्गा, सिद्धबाबा थान थर्कोट, सिद्ध गुफा, त्रिशिद्धेश्री मन्दिर, सुकीदह ताल आदि
१९	मुख्य नदि तथा खोला	बबई नदी, ग्वार खोला, काला खोला, पातु खोला, हापुर खोला, भमके खोला आदि

(स्रोत:- तुलसीपुर उपमहानगरपालिका नगर पार्श्वचित्र २०७६, राष्ट्रिय जनगणना २०७८, प्रशासनिक अभिलेख आदि)

ईमेल : tulsipursubmun2073@gmail.com

फोन न.: ०८२-५२०३२६ / ५२२०३६ / ५२०२३३ / ५२२२२८३ / ५२०५८२

Web site: www.tulsipurmun.gov.np

Tol free number : 16608252000